

Debatavond over plagiaat in de kunsten @ KNAW

Report

vrijdag 20 februari 2015

Amsterdam | “Heeft **Luc Tuymans** het auteursrecht van **Katrijn Van Giel** geschonden? Eigenlijk hoeft u geen hoogleraar auteursrecht, - dat ben ik-, te zijn om antwoord op die vraag te geven. Natuurlijk”, vertelt **Bernt Hugenholz**, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam.

De aanleiding: Luc Tuymans en Katrijn Van Giel

In de zaal zitten voornamelijk beeldend kunstenaars, maar ook enkele advocaten en journalisten voor het debat in het Amsterdamse **Trippenhuis** op 19 februari 2015, georganiseerd door de **Koninklijke Academie van Wetenschappen**. De aanleiding van deze bijeenkomst ligt in België. Fotograaf **Katrijn Van Giel** maakte een foto van het bezwete voorhoofd van **Jean-Marie Dedecker** na diens politieke nederlaag, voor de krant *De Standaard*. **Luc Tuymans** heeft die foto in 2011 als basis gebruikt voor zijn schilderij *A Belgian politician*. Dat heeft hij nooit ontkend. Van Giel stapte naar de rechter omdat zij vond dat Tuymans **inbreuk pleegde op haar auteursrecht**, en ze won de zaak. Tijdens de debatavond 'Plagiaat in de kunsten' bespreken **Ann Demeester**, **Bernt Hugenholtz**, **Arnoud Holleman**, **Feer Verkade**, **Barbara Visser** en **Joyce Roodnat** de posities van Van Giel van Tuymans.

Parodie?

De enige manier voor de advocaat van Tuymans om te kunnen verdedigen dat de schilder andermans beeld had gebruikt en geen bron had vermeld, was te stellen dat dit een **parodie** betrof. Voor iedereen in de zaal in het Trippenhuys is het duidelijk dat deze verdediging geen stand houdt, niemand vindt het schilderij spottend. Ook de Antwerpse rechter niet. Hugenholz: “Negen van de tien rechters hadden hetzelfde beslist.”

De mores van de kunstwereld

Dit debat gaat dan ook niet over een interpretatie van het auteursrecht, maar over de botsingen tussen dat recht en de heersende normen en waarden in de kunstwereld (waar kopiëren en toe-eigenen al jaren voorkomen). Dat is een multidisciplinaire kwestie en daarom schuiven er behalve bovengenoemde hoogleraar informatierecht ook een advocaat-generaal (Feer Verkade), twee kunstenaars (Arnoud Holleman en Barbara Visser) en een museumdirecteur (Ann Demeester) aan. Joyce Roodnat, cultureel commentator van *NRC Handelsblad*, is moderator en weet niet te voorkomen dat het debat alle kanten uitvliegt. Want plagiaat is als een grote knikkerbak die door dit debat eens flink wordt omgeschud en waar iedere spreker een andere bonk uitlicht. En laat het vervolgens maar aan de kunstwereld over om continu tussentijds te willen analyseren hoe deze discussie gevoerd wordt. Meest gehoorde zin: “Volgens mij spelen er nu verschillende aspecten door elkaar”.

Hieronder dus enkele passerende onderwerpen die eigenlijk hun eigen debatten verdienen:

1. Geld en status

Ann Demeester waarschuwt ervoor, er zijn veel randfenomenen in dit debat: status, macht, en financiën: “Zou deze zaak überhaupt gevoerd zijn als een minder bekende schilder dezelfde fotograaf had geplagieerd?” Later haalt een dame uit het publiek tijdens de openbare discussie aan dat persfotografen slecht betaald worden, maar dat is een andere discussie. Het is natuurlijk wel de vraag of de (mogelijk verborgen) redenen waarom Van Giel Tuymans heeft aangeklaagd genoeg zijn om het hele auteursrecht onder de loop te willen nemen?

2. Beeldcultuur en het recht

We worden inmiddels overspoeld door afbeeldingen, stipt Barbara Visser aan. Iedereen kan

continu beelden maken, delen, aanpassen. Kan een kunstenaar het over de beeldcultuur hebben, zonder beeld uit die wereld te hergebruiken? Hugenholz introduceert alvast een nieuwe term voor deze kunststroming: 'knip-en-plakwerk pour l'art'. Arnoud Holleman wijst erop dat iedereen afbeeldingen recyclet: "we gaan allemaal uit van een soort dagelijks gebruik waarin *fair use* min of meer de standaard is. Maar ons rechtssysteem erkent dat niet." Zou de rechtspraak zich niet meer moeten voegen naar de publieke opinie?

3. Hoffelijkheidscodes binnen de beeldende kunst

Feer Verkade vertelt dat in wetenschappelijke kringen integriteit voorop staat. Academici hebben onderling afgesproken dat zij het nooit zullen verzwijgen als zij bevindingen of theorieën van een ander overnemen. De gehele zaal lijkt het ermee eens te zijn dat het **chiquer** was geweest als Tuymans zijn bron had vermeld. "Als Tuymans zijn hele oeuvre moet herzien, trek je wel een beerput open", waarschuwt Demeester. Verkade: "Je kunt het ook achterstallig huiswerk noemen." Maar Demeester is niet overtuigd: "Als je bronvermelding eist van alle kunstenaars, moeten we een andere praktijk hanteren." Aan het geroezemoes uit de zaal te horen, lijkt men die nieuwe praktijk geen probleem te vinden. Halverwege de discussie lijkt daarover al overeenstemming te zijn bereikt.

4. Plagiaat door de eeuwen heen

Kunstenaars kopiëren al eeuwen. Is er dus nu sprake van een nieuw probleem? En als we nu bronvermelding verplicht gaan stellen, hoe ver terug gaan we dan?

Het volledige debat is opgenomen en de video is binnenkort te zien op

www.akademievankunsten.nl

'Debatavond over plagiaat in de kunsten'

19 februari 2015

KNAW, Het Trippenhuis, Amsterdam

knaw.nl

Tekst: Sophia Zürcher

Foto's: Arjan Reinders

Benieuwd hoe het andere 'plagiërende kunstenaars' verging?

- [Jeff Koons beschuldigd van plagiaat](#)
- [Consensus in plagiaatzaak Breukel en Van Dongen](#)
- [Einde rechtsstrijd tussen Richard Prince en Patrick Cariou](#)
- [Street artist aangeklaagd wegens plagiaat](#)
- [Bericht uit Miami: Good artists copy, great artists steal](#)
- [Fotograaf en Rijksmuseum beticht van plagiaat](#)

Nieuws - Standaard pagina